

Undersökning av levnadsförhållanden (ULF) 2010

LE0101

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
A Administrativa och legala uppgifter	2
A.1 Ämnesområde	2
A.2 Statistikområde	2
A.3 SOS-klassificering	2
A.4 Statistikansvarig	2
A.5 Statistikproducent	2
A.6 Uppgiftsskyldighet	3
A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8 Gallringsföreskrifter	3
A.9 EU-reglering	3
A.10 Syfte och historik	3
A.11 Statistik användning	4
A.12 Uppläggning och genomförande	4
A.13 Internationell rapportering	4
A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar	5
B Kvalitetsdeklaration	5
B.0 Inledning	6
B.1 Innehåll	6
1.1 Statistiska målstorheter	6
1.1.1 Objekt och population	6
1.1.2 Variabler	6
1.1.3 Statistiska mått	11
1.1.4 Redovisningsgrupper	11
1.1.5 Referenstider	11
1.2 Fullständighet	11
B.2 Tillförlitlighet	12
2.1 Tillförlitlighet totalt	12
2.2 Osäkerhetskällor	13
2.2.1 Urval	13
2.2.2 Ramtäckning	13
2.2.3 Mätning	14
2.2.4 Svartsbortfall	13

2.2.5	Bearbetning	13
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	16
B.3	<i>Aktualitet</i>	17
3.1	Frekvens	17
3.2	Framställningstid.....	17
3.3	Punktlighet	17
B.4	<i>Jämförbarhet och sammanvändbarhet</i>	17
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	17
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	18
4.3	Sammanvändbarhet med annan statistik	18
B.5	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	18
5.1	Spridningsformer.....	18
5.2	Presentation	19
5.3	Dokumentation.....	19
5.4	Tillgång till primärmaterial	19
5.5	Upplysningstjänster.....	20

Administrativa och legala uppgifter (A)

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Levnadsförhållanden

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Levnadsförhållanden

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS)

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100)

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: Box 24300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100 Stockholm
Kontaktperson: Anna Hagman
Telefon: 08-5069 4819
Telefax: 08-5069 4005
E-post: förnamn.efternamn@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån (SCB)
Postadress: Box 24300, 104 51 Stockholm

Besöksadress: Karlavägen 100 Stockholm
Kontaktperson: Anna Hagman
Telefon: 08-5069 4819
Telefax: 08-5069 4005
E-post: förnamn.efternamn@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:100).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204 och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Från och med 30 juni 2009 gäller reglerna enligt 24 kap. 8 § i den nya offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Samtidigt upphör sekretesslagen 1980:100 att gälla.

A.8 Gallringsföreskrifter

Enligt lagen om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål. Frågan om framtida gallring och arkivering utreds för närvarande vid Riksarkivet.

A.9 EU-reglering

Från och med 2008 anpassas och kompletteras delar av innehållet till EU-SILC undersökningen och insamlingen sker fortsatt som datorstödda telefonintervjuer. SILC står för Statistics on Income and Living Conditions och är en undersökning som är gemensam för alla EU-länder där frågor ställs kring utbildning, boende, hälsa, sociala förhållanden, inkomster och arbete. Det innebär att ULF-undersökningen ska harmoniseras med övriga medlemsländers undersökningar. Undersökningens innehåll och genomförande styrs utav EU-förordningar.

A.10 Syfte och historik

Det huvudsakliga syftet med undersökningarna är att belysa välfärdens fördelning mellan olika grupper i befolkningen. Utökningen av antalet komponenter i ULF har skett etappvis. Vid starten hösten 1974 ingick välfärdskomponenterna hälsa, ekonomi, sysselsättning och arbetsmiljö, utbildning samt boende. 1976 tillkom fritid och sociala relationer, och år 1978 medborgerliga aktiviteter, transporter samt trygghet och säkerhet. Från och med 1979 tillämpas i ULF en indelning i fyra huvudteman som återkommer med viss periodicitet, s.k. fördjupningar. Dessa teman är Hälsa och omsorg, Arbetsliv, Sociala relationer

samt Fysisk miljö. Se vidare under punkt A 14.

Fördjupningarna genomförs under en tvåårsperiod (sedan 1980). I varje fördjupningsomgång ingår ett antal centrala indikatorer från respektive välfärds-komponent samt frågor som utgör grund för gängse bakgrundsvariabler. Från och med år 1986 ingår regelbundet en paneldel i undersökningen. Med paneldel avses de individer som vid upprepade tillfällen under sin livstid får svara på frågor kring levnadsförhållanden.

A.11 Statistikanvändning

Undersökningen utgör underlag för samhällsdebatt, planering och utvärdering av såväl offentlig verksamhet och forskning som mycket annat. Till varje komponent i undersökningen som under ett visst år ingår i en fördjupningsstudie är knutet en referensgrupp där representanter för framför allt ansvariga myndigheter och forskningen inom området finns representerade. Referensgruppen tillsätts endast med hänsyn till de djupare studier som görs för en viss komponent, d.v.s. gruppen finns inte med löpande under hela tiden. Bland representerade myndigheter kan nämnas Socialstyrelsen, Socialdepartementet, Socialforskningsinstitutet (SOFI) och Folkhälsoinstitutet. Dessutom finns ett användarråd med extern representation som tar ställning till verksamhetsplaner och uppnådda resultat.

A.12 Uppläggning och genomförande

Urvalet består år 2010 av ca 20 900 individer i åldern 16 år och uppåt. I och med integreringen med SILC består urvalet av såväl individer knutna till den ordinarie ULF-undersökningen men även till SILC. ULF-urvalet består utav 4100 personer, äldretillägget som avser personer 65 år och äldre består av 1 500 individer, paneldelen avseende 2010 som innehåller en urvalskomplettering för immigranter och individer i gruppen 16-24 år, innefattar 4 200 individer medan de fyra SILC panelerna sammantaget består av ca 11 100 individer. Urvalet dras från Registret för total- befolkningen (RTB). Urvalet intervjuades genom datorstödda telefonintervjuer, d. v. s. intervjufrågorna lades in i ett datorprogram och lästes i telefon upp av intervjuaren som också registrerade svaren. Fältarbetsperioden äger rum från vecka 5 till och med vecka 50. Det innebär att insamlingen sker under denna period i form av en första intervjuomgång som sedan kompletteras med uppföljningar när intervjupersonen inte går att nå vid det första kontaktförsöket.

Ett ytterligare urval utgörs av barn, 10–18 år, till de intervjuade föräldrarna (Barn-ULF). Även barnen intervjuades genom datorstödda telefonintervjuer.

Efterbearbetning (granskning, rättning, kodning) sker manuellt i datormiljö. Kodning sker för övrigt också redan till viss del i intervjuarsituationen. Innehållet förändras enligt en långsiktig plan (se punkt A.14 nedan). Utifrån intervjudata skapas en mängd härledda variabler. Till detta kommer en omfattande registerinsamling, främst inkomster från Inkomst- och taxeringsregistret, IoT.

Antalet intervjuare som arbetar med insamlingen uppgår till ungefär 160 personer.

A.13 Internationell rapportering

ULF-undersökningen är från och med 2008 integrerad med SILC vilket medför att delar av variabelinnehållet rapporteras till Eurostat. Innehållet med avseende på variabler och population hämtas från SILC. Rapporteringen till Eurostat sker 2 ggr per år, 1 mars och 1 oktober. De variabler som levereras är endera longitudinella eller av tvärsnittskaraktär. De longitudinella levereras den 1 mars och tvärsnittvariablerna den 1 oktober.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Från och med år 2008 är ULF integrerad med EU-SILC (European Statistics on Income and Living Conditions). Detta innebär bland annat att utrymme för de tidigare fördjupningsfrågorna i ULF minskar i syfte att göra plats för frågor från EU-SILC.

Hitintills har de olika komponenterna samlats till fyra huvudteman som återkommande roterat enligt schemat nedan. Här visas också den planerade indelningen åren framöver.

HUVUDTEMA	PERIODICITET					
SOCIALA RELATIONER						
Medborgerliga aktiviteter	1978	1984-85	1992-93	2000-01	2008-09	2016-17
Trygghet	1978	1984-85	1992-93	2000-01	2008-09	2016-17
Sociala relationer, familj	1976	1984-85	1992-93	2000-01	-	2016-17
ARBETSLIVET						
Sysselsättning och arbetsmiljö	1975	1979	1986-87	1994-95	2002-03	2010-11
Ekonomi	1977	1979	1986-87	1994-95	2002-03	-
Utbildning	1975	1979	1986-87	1994-95	2002-03	-
HÄLSA OCH OMSORG	1975, 1977	1980-81	1988-89	1996-97	2004-05	2012-13
FYSISK MILJÖ						
Boende	1975	1982-83	1990-91	1998-99	2006-07	2014-15
Transporter	1978	1982-83	1990-91	1998-99	-	-
Fritid	1976	1982-83	1990-91	1998-99	2006-07	2014-15

För år 2010 sker en fördjupningsstudie inom området sysselsättning och arbetsmiljö.

I samband med att ULF-undersökningen har integrerats med SILC har detta medfört krav på leverans utav vissa nyckelvariabler (s.k. core variables). Dessa variabler är knutna till inkomst, fattigdom och socialt utanförskap. År 2010 ställs

ett antal fördjupande frågor inom området hushållsekonomin och beslut om hushållets utgifter.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Det huvudsakliga syftet med undersökningen är att ge beslutsfattare av olika slag, media, forskare, liksom den samhällsintresserade allmänheten möjligheter att studera välfärden och dess utveckling ur olika perspektiv.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Huvudsakligen redovisas procentskattningar och medelvärden för olika välfärdsindikatorer.

1.1.1 Objekt och population

Undersökningarna är inriktade på att ta fram statistiska uppgifter för den grupp av personer som fyller 16 år och däröver under undersökningsåret – övre åldersgräns saknas alltså numera. Urvalet dras från personer som stadigvarande är bosatta i Sverige. Stadigvarande bosatt är den som är folkbokförd i riket och inte vistas utomlands långvarigt. I redovisningen kan objekten utgöras av individer (även barn) och hushåll.

1.1.2 Variabler

ULF-innehållet är föremål för ständig översyn, indikatorer utgår, nya tillkommer. Intervjublanketterna finns tillgängliga på SCB:s hemsida. Nedan redovisas indikatorer som ingår flertalet år.

TEMA: SOCIALA RELATIONER:

Medborgerliga aktiviteter:

Huvudinnehåll: Föreningsverksamhet - Politiska aktiviteter

Indikatorer

Föreningsliv, medlemskap och aktivitet i

- politiska partier
- fackliga organisationer
- andra typer av organisationer och föreningar

Politiska aktiviteter

- diskussionsagerande
- tagit kontakt med förtroendevalda
- skrivit insändare, undertecknat uttalande, deltagit i demonstrationer etc.

Förmåga att överklaga ett beslut av en myndighet

Sociala relationer:

Huvudinnehåll: *Hushållets sammansättning och familjebildning - Kontakter och kontaktmöjligheter med grannar, släkt och vänner*

Indikatorer

- Hushållets sammansättning
- Uppväxtfamilj
- Barnomsorg
- Umgänge med barn, föräldrar och syskon
- Kontakt med arbetskamrater i och utanför arbetet
- Umgänge med grannar samt andra vänner och bekanta
- Har någon nära vän

Trygghet och säkerhet:

Huvudinnehåll: *Försäkringsskydd - Offer för våld, hotelser, stölder och skadegörelse - Oro inför vissa förhållanden*

Indikatorer

- Utsatt för våld eller hot om våld
 - skadornas art och konsekvenser
- Utsatt för egendomsbrott
 - typ av stöld eller skadegörelse
- Oro för
 - egen hälsa
 - familjens ekonomi
 - arbetslöshet
 - våld eller inbrott

TEMA: HÄLSA OCH OMSORG

Huvudinnehåll: *Allmänt hälsotillstånd – Läkare- och tandläkarbesök - omsorgsbehov*

Indikatorer

- Bedömning av eget hälsotillstånd
- Förekomst av långvarig sjukdom
 - erhåller regelbunden medicinsk behandling
 - har svåra besvär

- besvärens debuttidpunkt
- läkarkontakt för sjukdom

Nedsatt syn eller hörsel

Nedsatt rörlighet

- hjälpbehov bland rörelsehindrade personer

Upplevt men ej tillgodosett behov av läkarvård

Tandläkarbesök

Behov av vård och omsorg bland handikappade och äldre

Rökvanor

Motionsvanor

TEMA: ARBETSLIV

Ekonomi:

Huvudinnehåll: *Bostads- och barntillsynskostnader - Inkomster, transfereringar - Tillgång till viss materiell utrustning*

Indikatorer

Arbetsinkomst för intervjuperson och eventuell make/maka

Disponibel inkomst per person

Hushållets disponibla inkomst

Inkomst före och efter skatt för intervjuperson och eventuell make/maka

Barnomsorgskostnader

Bostadskostnader

Möjlighet att skaffa fram 8 000 kr inom en månad

Tillgång till bil, båt, husvagn

Sysselsättning och arbetstider:

Huvudinnehåll: *Arbetslöshetserfarenhet - Arbetstider - Egna sysselsättningsförhållanden Make/makas sysselsättningsförhållanden - Restider*

Indikatorer

Aktuella sysselsättningsförhållanden

Yrke

Näringsgren

Arbetslöshetserfarenhet

Huvudsaklig arbetstid eller skiftform

- arbetstid
- restid
- övertid

Obekväma arbetstider

- lördags- och söndagsarbete
- morgon- och kvällsarbete
- nattarbete
- skiftarbete

Önskemål om ändrade arbetstider

Vidareutbildning på arbetstid

Orsaker till deltidarbete

Arbetsmiljö:

Huvudinnehåll: *Fysisk och psykosocial arbetsmiljö*

Indikatorer

Fysisk arbetsmiljö

- besvär av gas, damm, rök eller dimma
- besvär av olämplig belysning
- besvär av otillräcklig ventilation
- besvär av värme, kyla, drag
- buller
- olämpliga arbetsställningar
- risk för olycksfall
- skakningar och vibrationer
- smuts
- svettig i jobbet
- tunga lyft
- upprepade och ensidiga arbetsrörelser
- Datorarbete

Psykosocial arbetsmiljö

- enformighet
- jäkt
- psykisk ansträngning
- inflytande

Utbildning:

Huvudinnehåll: Utbildningsnivå -studieaktiviteter

Indikatorer

Hel- och deltidsstuderande vid intervjutillfället

Individens utbildningshistorik

Utbildningens yrkesinriktning

Utbildningsnivå

Utbildningstid

Skolform

Studerande vid intervjutillfället efter typ av studier

Vidareutbildning på arbetstid

Studiedeltagande efter

- antal kurser

- antal timmar

- förläggning till arbetstid

- kursarrangör

- kursinnehåll

- syfte

Invandrades förmåga att läsa svenska

TEMA: FYSISK MILJÖ

Fritid:

Huvudinnehåll: *Fritidsaktiviteter - Semesterresande- Fritidshusboende*

Indikatorer

Semesterresande

Tillgång till och vistelse i fritidshus

Friluftaktiviteter

Idrottsaktiviteter

Motionsvanor

Kulturaktiviteter

Tillgång till dator och Internet i hemmet

Boende:

Huvudinnehåll: *Inre och yttre boendemiljö - Trygghet och stabilitet i boendet - Yttre boendemiljö - Åsikter om bostaden och omgivningen*

Indikatorer

Hustyp, upplåtelseform

Utrymmesstandard, trångboddhet

Bostadens utrustning
Grannkontakter
Skadegörelse i bostadsområdet
Hemförsäkring

TEMA: SILC (Statistics on Income and Living Conditions)

EU-SILC ska belysa den sociala hälsan inom EU med avseende på ett antal indikatorer. Undersökningen samlar in information varje år kring inkomst, fattigdom, socialt utanförskap och levnadsförhållanden. Varje år sker insamling från tvärsnittsdata (data knutet till en viss tidpunkt) och longitudinell data (avser data som samlas in för samma individer under flera år, i regel fyra år).

I huvudsak ligger fokus på inkomst och ekonomiska komponenter på detaljnivå. Insamlingen sker framförallt på individnivå men också för hushåll gällande vissa variabler. Varje år skickas ett antal primära (högt prioriterade) variabler till Eurostat medan det var fjärde år eller mindre frekvent skickas sekundära variabler. I syfte att öka jämförbarheten mellan länderna får Eurostat även uppgifter om klassifikationer, definitioner samt procedurer och riktlinjer som arbetet sker efter.

Från och med 2010 finns en ambition att publicera statistik från SILC-undersökningen som avser levnadsförhållanden inom EU. Under 2010 publicerades rapporten Boendesituationen i Europa som belyser områdena trångboddhet, boendestandard samt andelen kvarboende unga vuxna i föräldrahemmet. Den avsåg perioden 2005-2009.

1.1.3 Statistiska mått

I undersökningen studeras främst totala antalet objekt (vanligen individer eller hushåll) med en viss egenskap, procenttal samt medelvärden i population och redovisningsgrupper.

1.1.4 Redovisningsgrupper

I undersökningen finns en mängd redovisningsgrupper. Bland de mest centrala kan nämnas kön, ålder, familjetyp, region, socioekonomisk grupp samt medborgarskap.

1.1.5 Referenstider

Datainsamlingen sker genom ett antal produktionsomgångar fördelade över året (16 omgångar). Härigenom erhålls årsmedeltal för de olika undersökningsvariablerna. I blanketten förekommer många olika referensperioder: senaste veckan, senaste fjorton dagarna, två månader, tre månader, 12 månader etc.

1.2. Fullständighet

ULF belyser levnadsförhållanden genom att ha med ett stort antal välfärdskomponenter. Studien av varje välfärdskomponent fördjupas i samband med att den

med några års mellanrum återkommer i undersökningen som huvudtema. För 2010 gäller detta sysselsättning och arbetsmiljö.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Det är främst noggrannheten eller det totala felet i en skattning som är av intresse för statistikanvändarna. För beräkning av det totala felet krävs kunskaper om de olika feltypernas storlek. Den kunskap som finns är inte kvantifierbar på alla punkter, varför exakta beräkningar av hela felets storlek sällan kan göras.

Det totala felet kan diskuteras med hjälp av en felmodell. Först kan en uppdelning i ett icke-systematiskt fel och ett systematiskt fel göras.

Det icke-systematiska felet (precisionen) är ett uttryck för den slumpmässiga avvikelser från skattningens förväntade värde och beror bl.a. på att endast ett stickprov av befolkningen undersöks. Det slumpmässiga felet antas vara noll i genomsnitt d.v.s. felet tar ut varandra vid upprepade urvalsdragningar. När antalet mätningar utökas antas det skattade parametervärdet närma sig det sanna parametervärdet. Ett exempel på parameterskattning inom ULF som enbart innehåller slumpmässiga fel är tillgången till bil. Frågan som ställs är lättbegriplig och bör inte leda till andra typer av fel än ett urvalsfel, d.v.s. fel som orsakas av att den skattade biltillgången i genomsnitt i urvalet avviker med en viss procentuell felmarginal från biltillgången i hela Sveriges befolkning.

Ett systematiskt fel (skevhet/ bias) föreligger då skattningens förväntade värde skiljer sig från parameterns sanna värde. I motsats till det slumpmässiga felet avviker det systematiska felet hela tiden i en riktning vilket gör att felet inte går att reducera eller helt ta bort genom utökning av antalet mätningar.

Anledningen till förekomsten av systematiska fel kan exempelvis vara estimatorns matematiska egenskaper eller systematiskt felaktiga uppskattningar. De personer som ingår i ett urval kan av olika skäl uppge ett felaktigt värde för en variabeluppgift som antingen leder till systematisk över- eller underskattning av en parameter. En över- eller underskattning görs av flera individer i ett urval på ett icke slumpmässigt sätt och det beror i sin tur på att enskilda frågor i ULF formuläret innehåller ord eller meningar som bidrar till en viss skevhet/bias. En fråga som kan tjäna som exempel på systematiskt fel är frågan om motionsvanor varje vecka. Numera poängterar intervjuaren att även promenader på minst 30 minuter räknas som motion. Tidigare år fanns emellertid en stor risk för systematiska underskattningar av motionen bland individer då promenader inte räknades upp bland exemplen på motionsvanor (även om intervjuaren ibland kunde lyfta fram promenader som exempel på motion) trots att man anser att promenader ska likställas med löpning, aerobics etc. i detta avseende.

Storleken av de systematiska felet kan ofta endast bli föremål för bedömning. Det bör dock observeras att samma feltyp kan ha olika inverkan på olika estimatorer. Ett bortfall, även av måttlig storlek, medför en automatisk underskattning av olika totaler om inte särskilda vägningsförfaranden tillgrips, men behöver inte medföra att systematiskt fel uppträder vid skattning av medelvär-

den.

Både det ickesystematiska och det systematiska felet kan i sin tur delas upp i fel orsakade av icke-observation (som uppkommit genom att man inte kunnat observera/intervjua hela urvalet), och observations- eller mätfel (som gör att värdet avviker från det "sanna" värdet för den variabel man avser mäta). De olika feltyperna som diskuteras i det följande har grupperats efter denna uppdelning. Observera att de kan innehålla bidrag från både icke-systematiska och systematiska källor.

I princip bör en bedömning göras för varje skattning. Här redovisas vissa bedömningar om olika feltyperns effekt är det allmänt hållna synpunkter som förs fram. Man bör vara beredd på att effekten kan vara annorlunda i särskilda fall. Speciellt gäller detta känsliga variabler och små redovisningsgrupper.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Urvalet består år 2010 totalt av 20 900 individer i åldrarna 16 år och därutöver. Av dessa 20 900 individer återfinns 9 800 individer i ULF-urvalet varav 1 500 individer i åldersgruppen 65 år och äldre inom urvalet som benämns som äldre tillägget, paneldelen uppgår till 4 200 individer medan det ordinarie ULF urvalet består av 4 100 individer. SILC urvalet består av 11 100 individer.

Storleken på urvalsfelet eller det slumpmässiga felet kan uppskattas från undersökningsresultaten. Det anges normalt i termer av skattningens varians, standardavvikelse eller konfidensintervall. Konfidensgraden är ett mått på sannolikheten att man vid den valda proceduren skall erhålla ett intervall som innehåller det sanna populationsvärdet. Approximativa längden av halva 95-procentiga konfidensintervall redovisas i rapporterna.

2.2.2 Ramtäckning

Täckningsfel på grund av icke-observation kan bero på undertäckning i undersökningen, d.v.s. att vissa objekt i undersökningspopulationen saknas i urvalsramen. Undertäckningen i ULF är både absolut och relativt sett liten, varför undertäckningsfelen kan negligeras.

En annan typ av täckningsfel är övertäckning som förekommer om objekt som ej tillhör undersökningspopulationen ingår i urvalsramen och kan komma med i resultatredovisningen. Förekomsten av övertäckning medför inga systematiska fel eftersom denna (avlidna, emigranter) gallras ut före intervjuerna. Den har dock effekten att precisionen blir sämre än om ingen övertäckning föreläggat. Denna effekt är dock mycket svag i ULF. Övertäckningen omfattar ca 1,2 % av urvalet/populationen.

Ett problem som kan uppstå är när personer som tillhör undersökningspopulationen och som samtidigt har lämnat landet utan att uppge detta för skattemyndigheten. Det innebär i så fall att övertäckningen blir större.

2.2.3 Mätning

Intervjuaren kan missuppfatta instruktioner eller intervjupersonens svar, vilket bidrar till det systematiska felet. Systematisk missuppfattning hos enstaka intervjuare kanske inte snedvrider resultaten i nämnvärd utsträckning, men ett mått på detta slags fel kan inte anges.

Intervjuarens personlighet och uppträdande kan påverka svaren, speciellt på "subjektiva" frågor, t.ex. attitydfrågor.

I viss utsträckning förekommer vid intervjun felaktigt utelämnade frågor. Då komplettering i efterhand inte alltid är möjlig, ökar det partiella bortfallet.

Respondentfel kan vara minnesfel, att man medvetet eller omedvetet förvränger svaret, eller att man helt enkelt inte kan besvara frågan.

De flesta av ULF-frågorna handlar om nuläget, där minnesfel inte spelar någon större roll som felkälla. Svaren på frågor av typen "Hur ofta under de senaste 12 månaderna?" bör däremot tolkas med försiktighet.

En felkälla kan vara att intervjupersonen under intervjun söker framställa sig i så god dager som möjligt. Man är då angelägen att avge "socialt acceptabla" svar alternativt svar som man tror intervjuaren själv skulle instämma i. ULF innehåller endast ett fåtal attitydfrågor som skulle kunna medföra denna risk. Däremot ingår en del frågor om vanor och beteenden där inverkan av denna felkälla inte kan uteslutas.

Frågorna i ULF- är mer eller mindre lättbesvarade. Det är också troligt att vissa frågor uppfattas olika av olika intervjupersoner. Speciell försiktighet bör iaktas vid tolkningen av svar på attitydfrågor, avståndsfrågor och frågor om hur ofta man gjort något, t.ex. motionerat eller träffat släkt och vänner. Uppgifterna i ULF har under perioden 1975-2005 i huvudsak insamlats vid besöksintervjuer. Blanketten var då anpassad till just denna intervjumetod med svarskort (som intervjupersonen får läsa) för frågor med komplicerade svarsalternativ. Under årens lopp har en ökande andel av intervjuerna, ca 26 % år 2005, av olika skäl genomförts via telefon då intervjuaren läst upp frågorna från pappersblanketten. Under år 2006 genomfördes cirka hälften av intervjuerna genom en kombination av besök och telefonintervjuer och cirka hälften enbart telefonintervjuer. Inför telefonintervjuerna gjordes vissa anpassningar av formuläret och datorstödda intervjuer (WinDati) användes. De analyser som gjorts på materialet uppvisar inga trender i någondera riktningen, d.v.s. ingen av metoderna ger skattningar som konsekvent ligger över eller under den andra och oftast kan inga påvisbara skillnader mellan de båda insamlingsmetoderna hittas. Användaren bör dock vara uppmärksam på att det kan förekomma brott i ULF:s tidserier. Från och med år 2007 samlas alla uppgifter i huvudsak in med telefonintervjuer

medan anpassningen till EU-SILC sker från och med 2008 med avseende på innehållet i undersökningen. För 2008 och åren framöver samlas uppgifter in via en telefonanpassad blankett.

Med indirekt intervju avses att intervjun genomförts med annan person än den som utvalts att delta i undersökningen. Enligt reglerna skall denna person vara en som noga känner till intervjupersonens förhållanden, helst make/maka/sambo, föräldrar, vuxna barn. Även kurator, avdelningssköterska vid en vårdanstalt kan komma i fråga.

Erfarenheterna tyder på att indirekta intervjuer mycket väl kan användas. Vissa problem kan dock förekomma. Den ”indirekta” uppgiftslämnaren kan t.ex. tro sig känna till intervjupersonens arbetsförhållanden men vet i själva verket inte att intervjupersonen bytt arbetsuppgifter och därigenom fått förändrade arbetsförhållanden.

Sannolikt är detta slags fel av begränsad omfattning. Vid indirekt intervju exkluderas frågor som bedömts som olämpliga att ställa indirekt. Dessutom utgör de indirekta intervjuerna en mycket liten andel av det totala antalet intervjuer.

Som en sorts ”indirekta” intervjuer kan även betraktas de intervjuer som görs med utländska medborgare genom tolk eller genom någon familjemedlem som kan tala svenska (mer eller mindre bra). Vid s.k. fältobservationer har det framkommit att kvaliteten i dessa intervjuer inte alltid är acceptabel.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera observationsvariabler (vanligen intervjufrågor) i en undersökning inte kan inhämtas. Saknas alla värden för en person är det frågan om *objektsbortfall*; saknas enbart vissa värden, handlar det om *partiellt bortfall*.

Objektsbortfallet i ULF har för åren 1990-2009 varierat mellan 19,5 och 30 procent av nettourvalen. 2010 uppgick bortfallet till 34,8 procent. Bortfallet fördelades över kategorierna avböjt medverkan (19,5 procent), ej anträffade (12,3 procent) och övriga skäl (3,0 procent). Till detta kommer ett partiellt bortfall av varierande storlek på de olika frågorna.

Svartsbortfallet varierar mellan olika undergrupper. Bland yngre personer (16-24 år) är bortfallet större medan äldre tenderar att delta i undersökningen i större utsträckning. I den yngre åldersgruppen 16-24 år deltar 59 procent i undersökningen medan svarsfrekvensen uppgår till 71 procent för de som är i åldern 65-84 år.

Bortfallsfel i skattningarna uppstår om fördelningarna för olika resultat i bortfallet skulle skilja sig från de fördelningar som erhållits från de som deltagit i undersökningen.

Bedömningar av bortfallsfelets storlek är i allmänhet mycket svåra att göra. Av naturliga skäl kan man endast i undantagsfall göra empiriska studier av detta. Det handlar då om avstämningar mot uppgifter som insamlats på annat sätt, men i allmänhet är man hänvisad till mer eller mindre välgrundade rimlighetsbedömningar.

Såväl det totala bortfallet som orsaken till bortfallet varierar mellan olika undergrupper. T ex. kan man se att bortfallet bland de yngre framförallt beror på att de ej är anträffbara eller avböjt medverkan medan bland de allra äldsta är förhindrad medverkan som är orsaken till bortfall. Avböjt medverkan är också betydligt större bland de som är yngre än 65 år än de som är äldre.

Åtgärder för att reducera bortfallets sneddvidande effekter sker vid estimationsfasen genom användning av en uppsättning hjälpvariabler. Dessa variabler kännetecknas av att de är korrelerade med de centrala storheter som mäts i ULF och/eller med svars- och bortfallsfördelningen.

Hjälpvariablerna hämtas från RTB (Registret över totalbefolkningen), UREG (Utbildningsregistret) och IoT (Inkomst- och taxeringsregistret).

Hjälpvariablerna används sedan för att kalibrera (justera) skattningarna mot de kända registertotalerna för samma variabler.

Den metod som används för bortfallskompensation kan minska bortfallsfelet men inte eliminera det. Om bortfallet är stort i vissa befolkningsgrupper kan det medföra ett avsevärt systematiskt fel i resultatredovisningen.

2.2.5 Bearbetning

Förutom rena slarvfel vid bearbetningen kan bearbetningsfel förekomma om instruktionerna för dataregistrering, granskning och kodning leder till missuppfattningar. Genom kontrollprogrammen med följande upprättning elimineras merparten av bearbetningsfelen. Några mindre studier av kodningens kvalitet (kodning av socioekonomisk grupp, sjukdomar) tyder på att endast smärre systematiska fel förekommer.

2.2.6 Modellantaganden

Inga modellantaganden görs.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Samtliga rapporter, och uppgifter som lagts ut i SCB:s databaser, innehåller uppgifter om urvalsstorlekar.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningarna genomförs löpande under ett kalenderår. Dessa mätningar summeras till årsundersökningar.

3.2 Framställningstid

Publicering för 2010 års resultat sker ca 4 månader efter avslutad uppgiftsinsamling.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med publiceringsplan.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

SCB publicerar sammanhängande tidsserier från Undersökningarna av levnadsförhållanden inom ramen för officiell statistik för åren 1980-2005 och nya tidsserier påbörjades 2008.

Undersökningen har genomförts sedan 1975. Det har förekommit vissa ändringar i såväl åldersavgränsning som undersökningsmetod.

Åren 1980 till 2005 är metod för uppgiftsinsamling densamma, nämligen besöksintervjuer med pappersformulär. Åldersavgränsning kan variera men personer i åldersgruppen 16-84 år intervjuades varje år.

Metodskiftet till telefonintervjuer 2006 (delvis) och fr.o.m. 2007 i full skala, innebär att jämförbarheten försämras för flera indikatorer. Resultaten i ULF påverkas av metodbytet genom att intervjusituationen förändras och även till följd av att frågorna ändras med avseende på konstruktion och definition. Telefonintervjuerna antas inte ge samma möjlighet till att reda ut eventuella missförstånd som fallet är vid besöksintervju vilket i sin tur kan ge upphov till skillnader i resultat mellan olika år orsakade av olika metodval. År 2008 integrerades undersökningen med en europeisk undersökning (EU-SILC), därmed har vissa frågor EU-anpassats. De tidsserier som påbörjades 2008 inkluderar personer 16 år och äldre.

Det finns frågor i undersökningen som kan jämföras över tid för fler år än de tidsserier som ingår i den officiella statistiken. För mer information, se [Förändringar i Undersökningarna av levnadsförhållanden 2006-2008](#)

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

De strävanden mot mer samordnade mätningar som görs av SCB i projektet Socialstatistiskt system medför förhoppningsvis att jämförelser mellan skilda undersökningar (t.ex. ULF och Arbetskraftsundersökningarna, AKU) kan underlättas. Projektet med ett gemensamt socialstatistisk system pågår fortfarande .

Från och med år 2008 är ULF integrerad med den europeiska undersökningen EU-SILC. Det innebär att ett antal frågor är gemensamma för EU-länderna samt vissa övriga europeiska länder. På Eurostats hemsida publiceras resultat från undersökningen. SCB publicerar även resultat där länderna utgör redovisningsgrupper.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

ULF-undersökningar utgör i många avseenden en unik datakälla. Många andra undersökningar utnyttjar ofta ULF-frågor för att kunna använda ULF som referensmaterial. Inkomstdelen i ULF är så långt möjligt begreppsmässigt samordnad med undersökningen av hushållens inkomster (HEK).

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Publicerade rapporter finns fritt tillgängliga i pdf-format via SCB:s hemsida.

Planerad publicering redovisas i SCB:s publiceringskalender.

SCB:s databaser och ULF:s produktsida innehåller ett omfattande resultat- och tabellmaterial från ULF, www.scb.se/le0101

I serien Levnadsförhållanden (Sveriges Officiella Statistik) har fyra olika typer av rapporter publicerats. Komponentrapporterna (sektorsvisa rapporter som i enlighet med fördjupningsprogrammen publiceras vart åttonde år) utgör fördjupningar inom respektive ämnesområde. Utöver rapporteringen finns en andra rapportvariant som innehåller helhetsbilder över välfärdens fördelning och utveckling. En tredje variant är rapporter om utsatta grupperns situation. Slutligen finns en fjärde typ av rapporter som berör avgränsade, speciella välfärdsproblem.

De senaste rapporterna i serien Levnadsförhållanden:

- 100 Välfärd och ofärd på 90-talet
- 101 Associational life in Sweden (General Welfare, Social Capital, Training in Democracy)
- 102 Politiska resurser och aktiviteter 1992-2001
- 103 Fritid 1976-2002
- 104 Offer för våld och egendomsbrott 1978-2002
- 105 Bruk och missbruk, vanor och ovanor. Hälsorelaterade levnadsvanor

- 1980-2002
- 106 Perspektiv på välfärden 2004
 - 107 Så bor vi i Sverige. Bostäder, boendemiljö och transporter 1975-2002
 - 108 Ungdomars etablering Generationsklyftan 1980-2003
 - 109 Sysselsättning, arbetstider och arbetsmiljö 2002-2003
 - 110 Barns villkor
 - 111 Utbildning: Nivå och inriktning 1975-2003
 - 112 Äldres levnadsförhållanden 1980-2003: Arbete, ekonomi, hälsa och sociala nätverk.
 - 113 Ohälsa och sjukvård 1980-2005
 - 114 Alkohol- och tobaksbruk
 - 115 Barns hälsa
 - 116 Barns fritid
 - 117 Boende och boendemiljö 2006-2007
 - 118 Fritid 2006-2007
 - 119 Barns sociala relationer
 - 120 Medborgerliga aktiviteter
 - 121 Boendesituationen i Europa
 - 122 Offer för våld och egendomsbrott

5.2 Presentation

Rapporterna innehåller i regel tabeller och diagram samt såväl teknisk som kommenterande text. Cirka 140 välfärdsindikatorer, nuläge och utveckling 1980-2007, efter ett stort antal redovisningsgrupper finns i de statistiska databaserna (SSD). Information finns även på ULF:s produktsida på SCB:s hemsida (ämnesområde Levnadsförhållanden – Undersökningen av Levnadsförhållanden)

5.3 Dokumentation

I serien Levnadsförhållanden finns såväl tekniska rapporter som olika metodstudier. Mer information finns på SCB:s hemsida under ämnesområde Levnadsförhållanden – Undersökningen av Levnadsförhållanden – Mer om undersökningen innehåller allmän information om undersökningen . I övrigt finns information om metodbytet, teknisk information uppgifter om frågeformuläret etc. under avsnittet *Mer om undersökningen*. Dokumentation finns även i form av frågeblanketter, variabeldokumentation och tekniska rapporter. Dessutom dokumenteras ULF successivt i Meta Plus (variabeldokumentation) och SCB-dok (processdokumentation).

5.4 Tillgång till primärmaterial

SCB utför på uppdragsbasis specialbearbetningar av ULF (samtliga årgångar). Forskare och utredare kan efter särskild prövning få tillgång till avidentifierade mikrodata. Numera sker utlämnandet via det s.k. MONA-systemet (Microdata Online Access). De forskare som fått denna datatillgång kan koppla upp sig mot MONA-databasen.

5.5 Upplysningstjänster

Nedanstående personer kan lämna närmare upplysningar om undersökningen:

Chef för Enheten för Social Välfärdsstatistik

Anders Ljungberg
Tfn: 08-5069 4615
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Boende

Philip Andö
Tfn: 08-5069 4423
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Ekonomi

Tommy Blomqvist
Tfn: 08-5069 4844
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Fritid, sociala relationer, familj

Göran Nordström
Tfn: 08-5069 5015
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Medborgerliga aktiviteter, hälsa och omsorg, sociala relationer, familj

Charlotte Samuelsson
Tfn: 08-5069 4817
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Sysselsättning och arbetsmiljö

Anne Danielsen Rackner
Tfn: 08-5069 4266
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Trygghet, hälsa och omsorg

Anna Hagman
Tfn: 08-5069 4819
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Utbildning

Anna Nyman
Tfn: 08-5069 4594
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Tabellframställning och databeredning

Alvaro Miranda
Tfn: 08-783 4656
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Tommy Blomqvist
Tfn: 08-5069 4844
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

samt "Välfärdsbrevlådan"
Mailbox – Valfard@scb.se
Fax: 08-5069 4005

SILC

Tommy Blomqvist
Tfn:08- 5069 4844
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se

Statistiska metoder och analyser

Anna Hagman
Tfn: 5069 4819
E-mail: fornamn.efternamn@scb.se